

EUGEN HURUBA

**CONTESTAȚIA LA
EXECUTARE ÎN
MATERIE CIVILĂ**

Universul Juridic

București

-2011-

Editat de S.C. Universul Juridic S.R.L.

Copyright © 2011, S.C. Universul Juridic S.R.L.

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul
scris al S.C. Universul Juridic S.R.L.

***NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA
AUTORULUI ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE
PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.***

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HURUBĂ, EUGEN

Contestația la executare în materie civilă / Eugen Hurubă. – București
: Universul Juridic, 2011

Bibliogr.

ISBN 978-973-127-559-8

347. 952(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.665**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL telefon: **021.314.93.15; 0733.673.555**

DISTRIBUȚIE: tel./fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

**COMENZI ON-LINE,
CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%**

CAPITOLUL I

Noțiuni introductive

1.1. Noțiunea și importanța executării silită

Spre deosebire de procesul penal, care cuprinde trei faze, urmărirea penală, judecata și executarea hotărârilor, procesul civil român parcurge de regulă doar două faze, respectiv judecata și executarea silită.

În faza de judecată, în care sunt incluse și judecata în căile ordinare și extraordinare de atac, sunt stabilite drepturile reclamantului și obligațiile pârâtului prin intermediul unei hotărâri judecătorești. În faza de executare silită, sunt puse efectiv în executare hotărârile judecătorești și alte titluri executorii.

Prin urmare, executarea silită reprezintă una din instituțiile fundamentale ale dreptului procesual civil, fiind o componentă importantă a justiției într-un stat de drept.

Scopul activității judiciare nu se poate limita doar la obținerea unei hotărâri judecătorești favorabile. Simpla recunoaștere a dreptului sau obligarea debitorului de a restabili dreptul încălcat ori contestat nu este, adeseori, suficientă¹. Hotărârea judecătorească prin ea însăși, chiar înzestrată cu autoritate de lucru judecat „riscă să rămână o lovitură de sabie în apă și să nu servească cu nimic părții victorioase, în special reclamantului, dacă el n-ar putea recurge la constrângere pentru a o executa².

În actuala reglementare, cât și în noua legislație procesual civilă, executarea silită³ este reglementată tot de Cartea a V-a a Codului de procedură civilă⁴.

¹ A se vedea I. Leș, *Tratat de drept procesual civil*, ed. 5, Ed. C.H. Beck, București, 2010, p. 1041.

² A se vedea W.J. Habscheid, *Droit judiciaire privé suisse, Deuxième édition entièrement revue et corrigée, Librairie de l'Université, Geneve*, 1981, p. 575.

³ Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 485 din 15 iulie 2010.

⁴ Cartea a V-a a Codului de procedură civilă a suferit modificări substanțiale prin O.U.G. nr. 138/2000, publicată în M. Of. nr. 479 din 2

Potrivit art. 371¹ C. pr. civ., obligația stabilită printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un alt titlul executoriu se duce la îndeplinire de bunăvoie. În cazul în care debitorul nu execută de bunăvoie obligația sa, aceasta se duce la îndeplinire prin executare silită. Executarea silită are loc în oricare dintre formele prevăzute de lege, simultan sau succesiv, până la realizarea dreptului recunoscut prin titlul executoriu, achitarea dobânzilor, penalităților sau a altor sume, acordate potrivit legii prin acesta, precum și a cheltuielilor de executare.

Dispoziții asemănătoare sunt cuprinse și în art. 613 din noul Cod de procedură civilă.

Așadar, executarea silită nici în actuala și nici în viitoarea reglementare procesual civilă nu este obligatorie, însă ea este întotdeauna posibilă atunci când debitorul nu-și execută de bunăvoie obligația stabilită în titlul executoriu.

Prin urmare, ținând cont de toate aceste considerente executarea silită poate fi definită ca fiind procedura prin mijlocirea căreia creditorul, titular al dreptului recunoscut printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un alt titlul executoriu, constrânge, cu concursul organelor de stat competente, pe debitorul său, care nu-și execută de bunăvoie obligațiile decurgând dintr-un asemenea titlul, de a le duce la îndeplinire în mod silit¹.

octombrie 2000, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 219/2005, publicată în M. Of. nr. 609 din 14 iulie 2005, precum și prin Legea nr. 456/2006, publicată în M. Of. nr. 994 din 13 decembrie 2006, Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri de accelerare a proceselor, publicată în M. Of. nr. 714 din 25 octombrie 2010.

¹ Pentru o analiză amănunțită asupra executării silite, v.: I. Leș, *Tratat de drept procesual civil*, ed. 5, Ed. C.H. Beck, București, 2010; I. Leș, *Legislația executării silite. Comentarii și explicații*, Ed. C.H. Beck, București, 2007; I. Leș, *Codul de procedură civilă. Comentariu pe articole*, ed. 2, Ed. All Beck, București, 2005; S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat de executare silită*, Ed. Lumina Lex, București, 2001; I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, ed. 2, Ed. C.H. Beck, București, 2007; G. Boroi, D. Rădescu, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. All, București, 1994; Gr. Porumb, *Teoria generală a executării silite și unele proceduri speciale*, Ed. Științifică, București, 1964; I. Stoienu, A. Hilsenrad, S. Zilberstein, *Tratat teoretic și practic de procedură a executării silite*, Ed. Academiei, București, 1966; V.G. Cădere, *Tratat de procedură civilă*, ed. a II-a, Tipografiile Române Unite,

Procedura executării silite era cunoscută încă din perioada romană. La început creditorul își executa singur dreptul său și până la sfârșitul perioadei clasice nu era cunoscută executarea silită printr-un organ al statului.

Caracterul executării silite la romani era penal și cu totul extrajudiciar. Debitorul care nu plătea era considerat un delincvent și răspundea cu persoana sa de plata datoriilor. Creditorul îl putea ucide sau vinde, iar dacă erau mai mulți creditori împărțeau între ei corpul debitorului, iar patrimoniul acestuia era confiscat și împărțit. Odată cu apariția Legii celor XII

București, 1935; D. Negulescu, *Executarea silită*, vol. I, Principii generale, Tipografia Gutenberg, București, 1910; E. Heroveanu, *Teoria execuțiunii silite*, Ed. Ciofleac, București, 1942; E. Oprina, *Executarea silită în procesul civil*, ed. a IV-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2011. A. Hilsenrad, *Procesul civil în R.P.R.*, Ed. Științifică, București, 1957; Gr. Porumb, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, vol. II, Ed. Științifică, 1962; V. Negru, D. Radu, *Drept procesual civil*, Ed. Didactică și Pedagogică, București 1972; S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Drept procesual civil, Executarea silită*, vol. I, ed. a II-a, Ed. Lumina Lex, București, 1998; S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, I. Băcanu, *Drept procesual civil, Executarea silită*, vol. II, ed. a II-a, Ed. Lumina Lex, București, 1998; I. Gârbuleț, A. Stoica, *Ghid practic de executare silită. Explicații, cereri, formulare*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2010; O. Puie, *Executarea hotărârilor judecătorești în contenciosul administrativ*, ed. 2, Ed. C.H. Beck, București, 2008; D.A.P. Florescu, P. Coman, T. Mrejeru, M. Safta, G. Bălașa - *Executarea silită. Reglementare, doctrină, jurisprudență*, ed. 3, Ed. C.H. Beck, București, 2009; I. Gârbuleț, *Organizarea și exercitarea profesiei de executor judecătoresc*, Ed. Hamangiu, București, 2007; G. Răducan, *Dreptul executării silite. Titlul executoriu european*, ed. a 2-a revăzută și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2010; F. Măgureanu, *Drept procesual civil*, ed. a X-a, Ed. Universul Juridic, București, 2008; M. Tăbărcă, G. Buta, *Codul de procedură civilă. Comentat și adnotat cu legislație, jurisprudență și doctrină*, ed. a II-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2008; E. Cotoi, *Incidente în procedura de executare silită*, Ed. Universul Juridic, București, 2009; A. Stoica, *Executarea silită imobiliară*, Ed. Universul Juridic, București, 2009; I. Sabău-Pop, E. Hurubă, O. A. Sabău-Pop, *Drept procesual civil, Proceduri speciale și executarea silită*, Ed. Universității „Petru Maior” Târgu Mureș, 2008. Pentru doctrina europeană, v.: S. Guinchard, T. Moussa, *Droit et pratique des voies d'exécution*, 5e éd., Dalloz, Paris, 2007; S. Guinchard, F. Ferrand, C. Delicostopoulos, *Droit processuel. Droit commun et droit comparé du procès équitable*, 4e éd., Dalloz, Paris, 2007; M. Donnier, J.B. Donnier, *Voies d'exécution et procédures de distribution*, 7e éd., Litec, Paris, 2003; B. Nicod, *Le juge de l'exécution*, Cedat, Paris, 2000.

Table, executarea silită a început să-și piardă caracterul pur penal, încercându-se să se urmărească mai întâi patrimoniul debitorului pentru recuperarea datoriei, iar prin apariția *Legii Potelia Papira* au fost suprimate drepturile creditorului asupra persoanei debitorului¹.

Prin Legile Iuliane s-a atenuat situația debitorului întrucât au oferit posibilitatea creditorului prin *cestio bonorum* să vândă personal toată averea debitorului pentru orice creanță neînsemnată.

Mai târziu, procedura executării silite a mai făcut un pas important prin *distractio bonorum*. În acest sistem deși era sechestrată întreaga avere a debitorului nu se mai vindea tot, ci numai bunurile care erau necesare până la acoperirea creanței.

Această procedură nu era îndeplinită de creditor, ci de un curator *bonis distrahendis*, care era un organ public de executare asemănător executorului judecătoresc de astăzi. El era autorizat să sechestreze și să vândă bunurile debitorului până la acoperirea creanței datorate și totodată era îndreptățit să distribuie prețul între creditori.

Importanța acestei transformări constă în faptul că executarea silită și-a pierdut caracterul extrajudiciar de afacere privată, îndeplinită de creditor și a devenit o activitate îndeplinită de un organ de stat².

În privința naturii juridice a executării silite, de-a lungul timpului au existat opinii diferite. Astfel, într-o opinie din perioada interbelică, s-a susținut că executarea silită are un caracter administrativ, deoarece, odată pronunțată hotărârea de către instanța de judecată, aceasta s-a dezinvestit³. De asemenea, în literatura juridică recentă s-a susținut că executarea silită, așa cum este ea reglementată în Codul de procedură civilă, reprezintă o serie de operațiuni și proceduri care sunt realizate numai de către executorul judecătoresc, în timp ce instanța de judecată are rolul de a controla activitatea organelor de executare, atunci când este sesizată de cei interesați, astfel că poate fi caracterizată ca o activitate administrativă, și nu ca una jurisdicțională⁴.

¹ A se vedea V. G. Cădere, *op. cit.*, p. 469.

² A se vedea I. Gârbuleț, *Organizarea ...*, pp. 4-11.

³ A se vedea E. Heroveanu, *op. cit.*, p. 7 și urm.

⁴ A se vedea D.A.P. Florescu, P. Coman, T. Mrejeru, M. Safta, G. Bălașa, *op. cit.*, p. 6.

Într-o altă opinie¹, pe care o împărtășim, se apreciază că executarea silită are un caracter mixt, administrativ și jurisdicțional, caracterul administrativ fiind preponderent, întrucât executorul judecătoresc este principalul artizan al executării silite, deoarece cererea se depune la executorul judecătoresc, el întocmește toate actele de executare silită, el distribuie sumele obținute din executare și tot el constată încetată executarea silită, iar caracterul jurisdicțional, poate fi explicat prin aceea că împotriva executării silite și împotriva oricărui act de executare se poate face contestație la instanța de judecată, care, în aceleași condiții, poate lămuri înțelesul, întinderea sau aplicarea titlului executoriu.

Noul Cod de procedură civilă păstrează același caracter administrativ jurisdicțional al executării silite.

Ca orice altă instituție importantă a dreptului procesual civil, executarea silită este guvernată de anumite principii, adică de niște reguli generale în baza cărora sunt reglementate structura și desfășurarea acesteia. Aceste reguli au nu numai o importanță teoretică, ci și una practică².

Din punct de vedere teoretic, principiile fundamentale ale executării silite contribuie la înțelegerea și interpretarea dispozițiilor legale care reglementează această activitate. Sub aspect practic, importanța acestora este covârșitoare, întrucât ajută la interpretarea unor dispoziții mai puțin clare sau la complinirea unor norme juridice, ducând în final la crearea unei jurisprudențe execuționale unitare.

Codul de procedură civilă nu reglementează în mod expres principiile fundamentale ale acestei materii, însă ele pot fi deduse din interpretarea dispozițiilor legale care reglementează această instituție, din întreaga legislație procesual civilă, din normele constituționale dar și din documentele internaționale, referindu-ne, în principal la Convenția europeană a drepturilor omului.

Prin urmare, având în vedere toate aceste norme juridice interne și internaționale, principiile fundamentale ale executării

¹ A se vedea I. Leș, *Tratat ...*, p. 1047.

² A se vedea I. Gârbuleț, *Principiile fundamentale ale executării silite*, în *Revista română de executare silită*, nr. 3/2010, pp. 13-47.

silite sunt următoarele: principiul legalității; principiul dreptului la un proces echitabil în faza executării silite; principiul protecției debitorului; principiul umanitar al executării silite; principiul rolului activ al executorului judecătoresc; principiul disponibilității; principiul înștiințării debitorului; principiul libertății, independenței și imparțialității executorului judecătoresc; principiul nemijlocirii; principiul egalității părților în faza executării silite; principiul îndeplinirii actelor în limba română; principiul păstrării secretului profesional în faza executării silite.

Importanța executării silite rezidă și din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Astfel, s-a apreciat de către instanța europeană că dreptul la un proces echitabil¹ nu acoperă procedura numai până la pronunțarea hotărârii, ci până la executarea acesteia, iar statul are obligația de a „se plia” unei hotărâri judecătorești pronunțate contra sa².

Totodată, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că dreptul de acces la justiție ar fi iluzoriu și lipsit de eficiență practică dacă ordinea juridică internă a statului, care respectă preeminența dreptului, ar permite ca o hotărâre judecătorească sau un alt înscris ce constituie titlul executoriu să rămână neexecutată în detrimentul unei părți. Statul, în calitate de depozitar al forței publice este chemat să manifeste un comportament vigilent și să-l asiste pe creditor în executarea hotărârii care îi este favorabilă. Așadar, dreptul la executarea unei hotărâri judecătorești este unul dintre aspectele dreptului de acces la justiție și reclamă, prin natura sa, o reglementare din partea statului³.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a condamnat, în repetate rânduri, România tocmai datorită faptului că nu s-a pus în executare o hotărâre judecătorească sau că procedura executării silite a unei hotărâri judecătorești a durat foarte mult⁴.

¹ Pentru o prezentare amănunțită a dreptului la un proces echitabil, v. C. Bîrsan, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole*, vol. I. Drepturi și libertăți, Ed. All Beck, București, 2004.

² A se vedea cauza *Hornsby c. Greciei*, www.echr.coe.int.

³ A se vedea M. Selegean, *Dreptul la un proces echitabil. Articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului*, I.N.M., 2005.

⁴ Pentru amănunte cu privire la hotărârile prin care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a condamnat România, v. I. Gârbuleț, A. Stoica, *op. cit.*, Cuprinsul suplimentului electronic, p. XXVIII-XXXII.

Astfel, în cauza Abăluță împotriva României¹ instanța europeană a statuat că neexecutarea unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile prin care reclamantul i s-a reconstituit dreptul de proprietate asupra unei suprafețe de teren încalcă dreptul la un proces echitabil, reglementat de art. 6 din Convenție, și dreptul de proprietate reglementat de art. 1 din Protocolul nr. 1.

În cauza Abramiuc împotriva României² Curtea europeană consideră că, în speță, prin intermediul organelor sale specializate, statul nu a depus toate eforturile necesare pentru executarea cu celeritate a hotărârii din 12 septembrie 1994, iar durata procedurilor în litigiu este excesivă și nu răspunde cerinței unui „termen rezonabil”.

În cauza Sabin Popescu împotriva României³ Curtea europeană a statuat că obligația de a epuiza căile de recurs interne, prevăzută de Convenție, privește căile de recurs care sunt accesibile reclamantului și care pot remedia situația de care acesta se plânge. A-i cere reclamantului să facă alte demersuri al căror rezultat nu ar fi decât unul repetitiv, și anume ca instanța să dispună încă o dată autorității administrative competente să execute o hotărâre judecătorească definitivă, ar fi prea oneros, iar limitarea dreptului de acces la justiție nu este conformă cu art. 6 alin. 1 din Convenție decât în măsura în care ea vizează un scop legitim și există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul urmărit.

În cauza Ruianu împotriva României⁴, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat faptul că neluarea de către autoritățile române a măsurilor necesare în scopul executării unei hotărâri judecătorești definitive și executorii timp de mai mult de opt ani, au lăsat prevederile art. 6 alin. 1 din Convenție fără efect.

În cauza Pini și Bertani și Manera și Atribaldi împotriva României⁵, Curtea a decis că prin omisiunea de a se lua măsuri

¹ C.E.D.O., cauza Abăluță c. României, Hotărârea din 15 iunie 2006, publicată în M. Of., partea I, nr. 514 din 31 iulie 2007.

² C.E.D.O., cauza Abramiuc c. României, Hotărârea din 24 februarie 2009, publicată pe http://www.csm1909.ro/csm/linkuri/16_09_2009_26469_ro.doc.

³ C.E.D.O., cauza Sabin Popescu c. României, Hotărârea din 2 martie 2004, publicată în M. Of., partea I, nr. 770 din 24.08.2005.

⁴ C.E.D.O., cauza Ruianu c. României, Hotărârea din 17 iunie 2003, publicată în M. Of., partea I, nr. 1139 din 2 decembrie 2004.

⁵ C.E.D.O., cauza Pini și Bertani și Manera și Atribaldi c. României, Hotărârea din 22 iunie 2004, publicată în M. Of. nr. 1245 din 23 decembrie 2004.

eficiente, timp de 3 ani, necesare pentru a asigura respectarea hotărârilor definitive și executorii, autoritățile naționale au lipsit prevederile art. 6 alin. 1 din Convenție de orice efect util. Această concluzie, se arată în motivarea hotărârii, se impune cu atât mai mult în speță, ținând cont de consecințele – fără îndoială ireversibile – ale trecerii timpului asupra eventualei relații între reclamanți și fiicele lor adoptive. Sub acest aspect, Curtea a constatat, că șansele de a dezvolta această relație par a fi, dacă nu compromise în mod serios, cel puțin improbabile, având în vedere împotrivirea puternică manifestată recent de către minore, acum în vârstă de 13 ani, cu privire la adopție și plecarea lor în Italia.

În cauza Ghibuși împotriva României¹, instanța europeană a concluzionat că autoritățile la care a făcut apel reclamanta în vederea executării hotărârii judecătorești definitive nu au luat toate măsurile care se puteau aștepta de la ele în mod rezonabil și că, în consecință, asistența pentru executarea hotărârii definitive favorabile reclamantei a fost total lipsită de eficiență. Prin pasivitatea lor, autoritățile naționale au privat-o pe reclamantă de un acces efectiv la justiție și nu au oferit nicio justificare valabilă pentru ingerința cauzată de neexecutarea deciziei, provocându-i reclamantei un sentiment de umilință și nesiguranță.

În cauza Costin împotriva României² Curtea a apreciat caracterul excesiv de a pretinde unui reclamant care a obținut o hotărâre judecătorească definitivă contra statului să intenteze din nou acțiuni contra autorității cu scopul de a obține executarea obligației, în cauză existând un sistem insuficient pus la dispoziția reclamantei pentru a obține executarea hotărârii.

În cauza Șandor împotriva României³ Curtea europeană a stabilit că administrația constituie un element al statului de drept, interesul său fiind identic cu cel al unei bune administrări a justiției. Dacă administrația refuză sau omite să execute o hotărâre judecătorească sau întârzie în executarea acesteia, garanțiile art. 6 de care a beneficiat justițiabilul în fața

¹ C.E.D.O., cauza Ghibuși c. României, Hotărârea din 23 iunie 2005, în M. Of. nr. 700 din 16 august 2006.

² C.E.D.O., cauza Costin c. României, Hotărârea din 26 mai 2005, publicată în M. Of. nr. 367 din 24 aprilie 2006.

³ C.E.D.O., cauza Șandor c. României, Hotărârea din 24 martie 2005, publicată în M. Of., partea I, nr. 104 din 25 noiembrie 2005.

instanțelor judecătorești își pierd orice rațiune de a fi, iar refuzul autorităților de a plăti despăgubirile constituie o atingere adusă drepturilor reclamantei ce decurg din art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenție.

În cauza Strungariu împotriva României¹ Curtea europeană a decis că executarea unei sentințe trebuie să fie considerată ca făcând parte integrantă din „proces”, în sensul art. 6 din Convenție. Când autoritățile sunt obligate să acționeze pentru executarea unei hotărâri judecătorești și omit să o facă, această inerție angajează răspunderea statului ca urmare a încălcării art. 6 par. 1 din Convenție. Dacă administrația refuză sau omite să execute o astfel de hotărâre sau dacă întârzie să o facă, garanțiile art. 6 de care a beneficiat justițiabilul în faza judiciară a procedurii își pierd orice rațiune de a exista, iar neconformarea autorităților cu o hotărâre definitivă într-un termen rezonabil poate duce la o încălcare a art. 6 par. 1 din Convenție, mai ales atunci când obligația de executare a hotărârii în cauză aparține unei autorități administrative.

În concluzie, trebuie admis faptul că garanția unei proceduri eficiente și uniforme de executare silită poate fi oferită numai de către stat, care poate fi tras la răspundere pentru încălcarea dreptului la un proces echitabil², iar executorul judecătoresc constituie un element esențial³ al statului de drept, autoritățile având obligația să ia toate măsurile necesare pentru ca acesta să poată „dirija” eficient și cu celeritate procedura de executare silită.

În acest sens, poziția Consiliului Europei privitoare la armonizarea și eficientizarea procedurii de executare silită este foarte energică; Comitetul de experți pentru eficientizarea justiției a adoptat un proiect de Recomandare referitoare la procedura de executare silită în luna noiembrie 2002, proiect⁴ promulgat de către Consiliul de miniștri în anul 2003⁵.

¹ C.E.D.O., cauza Strungariu c. României, Hotărârea din 29 septembrie 2005, publicată în M. Of., partea I, nr. 415 din 3 iunie 2008.

² C.E.D.O., cauza Scollo c. Italiei, Hotărârea din 28 septembrie 1995, www.echr.coe.int.

³ A se vedea în acest sens, N. Fricero, *Droit et procédure*, Paris, 2005, p. 12; J. Isnard, A. Stoica, *Droit et procédure*, Paris, 2006, p. 2.

⁴ A se vedea în acest sens, Recomandarea nr. 17/2003 a Consiliului de miniștri din cadrul Consiliului Europei.

⁵ A se vedea I. Gârbuleț, A. Stoica, *op. cit.*, p. 6.

1.2. Modalitățile și participanții la executare silită

Codul de procedură civilă reglementează două modalități de executare silită, respectiv executarea silită directă și executarea silită indirectă.

Executarea silită directă este acea modalitate de executare silită prin care creditorul urmărește realizarea în natură a obligațiilor prevăzute în titlul executoriu. La rândul ei, executarea silită directă îmbracă trei forme și anume:

- predarea silită a bunurilor mobile (art. 575-577 C. pr. civ.);
- predarea silită a bunurilor imobile (art. 578-580¹ C. pr. civ.);
- executarea silită a altor obligații de a face sau a obligațiilor de a nu face (art. 580²-580⁵ C. pr. civ.).

Executarea silită indirectă este acea modalitate de executare prin care creditorul, ce are de realizat o creanță bănească, urmărește să realizeze această creanță prin valorificarea bunurilor debitorului sau prin poprirea sumelor de bani pe care acesta le deține la terțe persoane. La rândul ei, această modalitate de executare îmbracă patru forme și anume:

- urmărirea silită a bunurilor mobile (art. 411-449 C. pr. civ.), precum și o procedură specială privind urmărirea silită a navelor (art. 910-935 C. com.) care se completează cu dispozițiile Codului de procedură civilă¹;
- poprirea (art. 452-461 C. pr. civ.);
- urmărirea silită a fructelor neculese și recoltelor prinse de rădăcini (art. 463-470 C. pr. civ.);
- urmărirea silită a bunurilor imobile (art. 488-523 C. pr. civ.).

În literatura juridică², s-a pus problema de a ști dacă executarea silită directă poate fi intervertită într-o executare silită indirectă. S-a concluzionat că acest lucru este posibil în cazul în care există o hotărâre de condamnare alternativă, dar și în situația în care hotărârea este cu o singură condamnare, iar executarea silită nu mai este posibilă³. Potrivit art. 574 alin. 1 C. pr. civ., dacă în titlul executoriu nu s-a stabilit ce sumă urmează a

¹ A se vedea I. Gârbuleț, A. Stoica, *op. cit.*, p. 6.

² A se vedea I.C. Vurdea, *Intervertirea executării silite directe în executare silită indirectă*, în Revista Română de Drept nr. 10/1974.

³ A se vedea S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, p. 50-51; E. Oprina, *Executarea ...*, p. 32-33.

fi plătită ca echivalent al valorii lucrului în cazul imposibilității predării acestuia, instanța de executare, la cererea creditorului, va stabili această sumă prin hotărâre dată cu citarea părților.

În afara acestor modalități de executare silită reglementate de Codul de procedură civilă, prin legi speciale au fost stabilite o serie de aspecte particulare de realizare a creanțelor pe calea executării silite, și anume în materia creanțelor bugetare, în materia valorificării unor active ale statului, în materia executării garanțiilor reale mobiliare etc.

Noul Cod de procedură civilă, pe lângă modalitățile arătate mai sus, reglementează alte două noi forme de executare silită, respectiv urmărirea veniturilor generale ale imobilelor și executarea hotărârilor judecătorești referitoare la minori.

Prima formă de executare silită, reglementată în art. 789-801 din noul Cod de procedură civilă, poate avea un caracter social pentru debitor, întrucât dă posibilitatea creditorului să urmărească veniturile generale ale imobilului, măsură care nu poate duce la scoaterea bunului din patrimoniul debitorului, ca în cazul urmăriri silite imobiliare indirecte. Obiectul acestei urmăriri este în mod evident urmărirea veniturilor generale ale unui imobil, care vor fi sechestrate și mai apoi eliberate creditorului sau, după caz, distribuite creditorilor¹.

Cea de-a doua formă de executare silită, reglementată în art. 898-902 din noul Cod de procedură civilă, este aplicabilă executării silite a măsurilor privitoare la minori prevăzute într-un titlul executoriu, cum sunt stabilirea locuinței minorului, darea în plasament, înapoierea minorului de către persoana care îl ține fără drept, exercitarea dreptului de a avea legături personale cu minorul, precum și alte măsuri prevăzute de lege².

Fiind considerată cea de-a doua fază a procesului civil, executarea silită nu poate fi concepută fără participarea unor subiecți procesuali care, prin manifestarea lor de voință, nasc, modifică sau sting raporturi procedurale execuționale.

¹ A se vedea I. Gârbuleț, A. Stoica, *op. cit.*, p. 42.

² Pentru amănunte, v. B. Marian, E. Hurubă, *Executarea hotărârilor judecătorești privitoare la minori în reglementarea noului Cod de procedură civilă*, în Revista română de executare silită, nr. 3/2010, p. 48-61.

Codul de procedură civilă actual nu reglementează în mod expres care sunt participanții la executare silită, însă, din interpretarea coroborată a tuturor dispozițiilor legale care reglementează această materie, deducem că cel mai important rol în această procedură îl au părțile, organele de executare silită și instanța de executare.

În faza executării silite, părțile poartă denumirea de creditor și debitor. Aceste calități pot fi dobândite de oricare din părțile procesului civil (reclamant, pârât, intervenient), în funcție de rezultatul judecății.

Creditorul este persoana căreia i s-a eliberat titlul executoriu, respectiv acea parte care a câștigat procesul.

Debitorul este persoana obligată prin hotărâre sau printr-un alt titlul executoriu și împotriva căruia urmează să fie pornită executarea silită, dacă acesta nu își execută de bunăvoie obligațiile.

O categorie specială de persoane ce au calitate de parte în cadrul procedurii de executare silită sunt garanții. Garanții sunt acele persoane care și-au asumat în scris obligația de a garanta datorii ale debitorului și care pot răspunde în totalitate sau parțial cu patrimoniul lor, în locul debitorului. În cadrul procedurii de executare silită, garantul devine debitor, subrogându-se în drepturile și obligațiile pe care le-ar fi avut în această fază a procesului civil persoana pentru care a garantat¹.

La fel ca judecata, și faza de executare silită este guvernată de principiul disponibilității părților. Prin disponibilitate se înțelege posibilitatea conferită de lege părților de a sesiza autoritățile judiciare, de a dispune de obiectul litigiului și de mijloacele de apărare².

Principiul disponibilității în faza executării silite se manifestă sub următoarele aspecte:

- dreptul părții interesate de a formula sau nu cerere de executare silită;
- dreptul părților raportului execuțional de a determina obiectul executării silite;
- dreptul creditorului de a renunța la executarea silită;
- dreptul creditorului de a participa sau nu la executarea silită;

¹ A se vedea I. Gârbuleț, A. Stoica, *op. cit.*, p. 42

² A se vedea I. Leș, *Tratat ...*, p. 61.

- dreptul părților de a hotărî valorificarea bunurilor fie de către debitor, fie prin vânzare directă;
- dreptul creditorului de a încuviința plata prețului în rate în cazul vânzării la licitație publică a bunurilor imobile;
- dreptul creditorului de a urmări pe oricare dintre codebitorii solidari;
- dreptul creditorului de a solicita suspendarea executării silită¹.

În privința organelor de executare silită, în țara noastră, în prezent există șase categorii de organe de executare silită, și anume:

- executorii judecătorești;
- executorii fiscali;
- executorii bancari;
- executorii Autorității pentru Valorificarea Activelor Statului;
- executorii cooperativelor de credit;
- executorii instituțiilor financiare nebankare.

În literatura de specialitate², în mod temeinic s-a arătat că efectuarea executării silită de către mai multe organe de executare silită nu face decât să îngreuneze această activitate, de aceea, s-a susținut că legiuitorul trebuie să creeze o singură categorie de organe de executare, care să îndeplinească toate condițiile cerute într-un stat de drept, în special independența și imparțialitatea acestora față de toți participanții la executarea silită. În prezent, singura categorie de organe de executare silită care îndeplinește aceste condiții este executorul judecătoresc, astfel că se impune ca toate aceste organe de executare să fie reunite în categoria executorului judecătoresc, care, în aceste condiții, ar avea competență generală în materia executării silită, indiferent de natura creanței. Avantajele ar fi enorme. În primul rând, executarea silită s-ar desfășura cu mai multă celeritate, în al doilea rând, recuperarea creanțelor ar fi realizată într-un procent mult mai ridicat decât până acum, iar în al treilea rând, lucru care nu poate fi deloc neglijat, ar fi respectate toate drepturile părților și ale celorlalți participanți la executarea silită.

¹ Pentru amănunte, A se vedea I. Gârbuleț, *Principiul disponibilității procesuale în faza de executare silită*, în Revista Dura Lex, Sed Lex nr. 2/2007, pp. 9-14.

²A se vedea I. Gârbuleț, *Organizarea ...*, p. 14.

Noul Cod de procedură civilă a realizat în parte acest deziderat. Potrivit art. 614 din acest act normativ, executarea silită a oricărui titlul executoriu, cu excepția celor care au ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene și bugetului Comunității Europene a Energiei Atomice, se realizează numai de către executorul judecătoresc, chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel.

Așadar, cu excepția creanțelor fiscale, toate celelalte creanțe sunt puse în executare de către executorul judecătoresc.

Un rol important în faza executării silite îl au instanțele judecătorești și procurorul, dar și alți participanți la această procedură, cum sunt organele de poliție, jandarmerie și alți agenți ai forței publice, primarul și viceprimarul, cei care datorează sume de bani debitorului urmărit ori dețin bunuri ale acestuia supuse urmăririi, instituțiile, băncile și orice alte persoane interesate.

În privința participanților la faza executării silite, noul Cod de procedură civilă face un pas înainte și îi enumeră. Astfel, potrivit art. 634 participanții la executarea silită sunt: părțile, terții garanți, creditorii intervenienți, instanța de executare, executorul judecătoresc, Ministerul Public, agenții forței publice, martorii asistenți, experții, interpreții și alți participanți, în condițiile prevăzute de lege.

1.3. Intervenția instanței de judecată în faza executării silite

Modificările aduse Codului de procedură civilă prin O.U.G. nr. 138/2000 și Legea nr. 459/2006 au diminuat în mod semnificativ rolul instanței de judecată în faza executării silite, însă dincolo de toate aceste modificări legislative succesive rolul instanței de executare rămâne unul important, ea exercitând un control anterior declanșării urmăririi silite, asigură supravegherea și controlul activității de executare, dispune măsuri de executare propriu-zise și soluționează aspectele litigioase apărute cu ocazia acestei proceduri.

În conformitate cu dispozițiile art. 373 alin. 2 C. pr. civ., instanța de executare este judecătoria în circumscripția căreia se va face executarea, în afara cazurilor în care legea dispune altfel.

Noul Cod de procedură civilă, având în vedere modificarea competențelor executorului judecătoresc, nuanțează această chestiune. Astfel, potrivit art. 641 instanța de executare este judecătoria în circumscripția căreia se află biroul executorului judecătoresc care face executarea, în afara cazurilor în care legea dispune altfel. Instanța de executare soluționează cererile de încuviințare a executării silite, judecă contestațiile la executare, precum și orice alte incidente apărute în cursul executării silite, cu excepția celor date de lege în competența altor instanțe sau organe. Hotărârile pronunțate de instanța de executare sunt executorii și pot fi atacate numai cu apel, în termen de 10 zile de la comunicare, dacă prin lege nu se dispune altfel.

În prezent, modalitățile prin care instanța de judecată intervine în această fază a procesului civil sunt următoarele¹:

1. Investiția cu formulă executorie a hotărârilor judecătorești definitive ori care au devenit irevocabile, precum și a altor înscrisuri

În conformitate cu dispozițiile art. 372 C. pr. civ., executarea silită se va efectua numai în temeiul unei hotărâri judecătorești ori al unui alt înscris care, potrivit legii, constituie titlul executoriu², iar potrivit art. 374 C. pr. civ., hotărârea judecătorească sau un alt titlul se execută numai dacă este investit cu formula executorie prevăzută de art. 269 alin. 1 C. pr. civ., afară de încheierile executorii³, de hotărârile executorii provizorii și de alte hotărâri sau înscrisuri prevăzute de lege, care se execută fără formula executorie⁴. Investiția hotărârilor cu formulă

¹ Pentru amănunte, v. I. Gârbuluț, *Intervenția instanței de judecată în faza executării silite*, în Revista Dura Lex, Sed Lex nr. 1/2008, p. 9-23; E. Oprina, *Executarea ...*, pp. 124-189.

² Hotărârea pronunțată într-o acțiune în constatare nu constituie titlul executoriu, C. Ap. Bacău, s. civ., dec. nr. 178/1998, nepublicată; Tribunalul București, s. a IV-a civ., dec. nr. 696/1995, C.P.J. a Tribunalului București 1993-1994, p. 367; Curtea Supremă de Justiție, s. com., dec. nr. 662/1999, Revista de drept comercial nr. 3/2001, p. 151; Tribunalul Suprem, s. civ., dec. nr. 707/1979, nepublicată.

³ Încheierile executorii sunt prevăzute de art. 108⁴, art. 114¹ alin. 6, art. 200 alin. 2, art. 211, art. 213 alin. 2, art. 238, art. 592 alin. 2, art. 336 alin. 1 C. pr. civ.

⁴ Sunt executorii hotărârile prevăzute de art. 278 și 279 C. pr. civ., ordonanța președințială, hotărârile pronunțate în procesele și cererile în

executorie se face de prima instanță. Încuviințarea executării silite în România a hotărârilor date în țări străine se face potrivit legii speciale.

Scopul acestei proceduri constă în necesitatea conferirii caracterului de titlul executoriu hotărârilor care au rămas definitive sau au devenit irevocabile, precum și oricăror altor hotărâri sau înscrisuri

Cu privire la natura normelor juridice privitoare la investiția cu formulă executorie fostul Tribunal Suprem, printr-o decizie mai veche, care însă își păstrează întru totul actualitatea, a apreciat că „Dispozițiile referitoare la executarea silită, între care și cele privind investiția cu formulă executorie, au caracter imperativ, iar nerespectarea lor atrage nulitatea urmării care nu poate fi acoperită în niciun mod”¹.

În privința investiției cu formulă executorie Codul de procedură civilă a prevăzut o excepție. Astfel, potrivit art. 374¹ înscrisurile cărora legea le recunoaște caracterul de titlul executoriu sunt puse în executare fără investiția cu formulă executorie. Așadar, nu vor fi investite cu formulă executorie actele autentificate de notarul public; actul de adjudecare; contractul de leasing; contractul de garanție reală mobilă etc., deoarece actele normative care le reglementează prevăd că aceste înscrisuri sunt titluri executorii.

Sunt investite cu formulă executorie hotărârile care au rămas definitive ori au devenit irevocabile, precum și orice alte hotărâri sau înscrisuri, pentru ca acestea să devină executorii, în cazurile anume prevăzute de lege.

Acele autentificate de o reprezentanță diplomatică sau consulară a României se vor putea investi cu formulă executorie de judecătoria domiciliului uneia din părțile părtașe la actul autentic.

Dacă nici una din părți nu are domiciliul cunoscut în țară, investiția cu formulă executorie se face de Judecătoria sectorului 3 din București (art. 376 C. pr. civ.).

primă instanță în materie comercială, încheierea de încuviințare a ajutorului public judiciar, hotărârea purtând mențiunea că este irevocabilă, dată în materie comercială, hotărârea de validare a popririi, procesul-verbal de licitație, actul de adjudecare, procesul-verbal încheiat de executorul judecătoresc în privința cheltuielilor de executare, hotărârea pronunțată de instanță, în temeiul dispozițiilor art. 384¹ alin. 2 C. pr. civ.

¹ Tribunalul Suprem, s. civ., dec. nr. 633/1969, în I. Leș, *Legislația executării silite ...*, p. 76.

Procedura de învestire cu formulă executorie a hotărârii judecătorești este una formală, întrucât se verifică doar dacă aceasta a rămas definitivă ori irevocabilă, pe această cale neputându-se verifica condițiile de fond ale hotărârii.

În conformitate cu dispozițiile art. 373³ C. pr. civ., încheierea prin care președintele instanței respinge cererea de învestire cu formulă executorie a hotărârii judecătorești sau a altui înscris ori cererea de eliberare de către instanță a titlului executoriu în cazurile prevăzute de lege poate fi atacată cu recurs de către creditor. Termenul de recurs este de 5 zile și curge de la pronunțare, pentru creditorul prezent, și de la comunicare, pentru cel lipsă.

Încheierea prin care președintele instanței admite cererea de învestire cu formulă executorie a hotărârii judecătorești sau a altui înscris în cazurile prevăzute de lege nu este supusă niciunei căi de atac.

Dacă se refuză emiterea titlului executoriu de către organele competente potrivit legii și dacă legea specială nu prevede altfel, creditorul poate face plângere la judecătoria în circumscripția căreia se află organul care trebuia să emită titlul executoriu, în termen de 15 zile de la data când a luat cunoștința de refuz.

Hotărârea investită se va da numai părții care a câștigat sau reprezentantului ei (art. 269 alin. 2 C. pr. civ.).

Nu se poate proceda la învestirea în parte a unei hotărâri judecătorești atacate cu apel, numai în privința dispozițiilor care nu formează obiectul căii de atac, având în vedere că, pe de o parte, intimatul are dreptul să formuleze un apel incident sau provocat, în condițiile art. 293 și 293¹, iar, pe de altă parte, că în procedura necontencioasă a investirii nu se poate verifica ce anume contestă apelantul. Așadar, hotărârea pronunțată reprezintă un tot unitar, indivizibil, iar învestirea cu formulă executorie se dispune cu privire la sentință în ansamblul ei, întrucât normele Codului de procedură civilă nu stabilesc posibilitatea investirii cu formulă executorie doar cu privire la anumite dispoziții din hotărârea respectivă¹.

Noul Cod de procedură civilă prevede în mod expres hotărârile judecătorești și înscrisurile care sunt și care nu sunt

¹ A se vedea E. Oprina, *Executarea ...*, p. 131.

supuse acestei proceduri. Astfel, art. 626 prevede că sunt supuse investirii cu formulă executorie:

1. hotărârile executorii ale instanțelor judecătorești, în afara celor prevăzute la art. 627 pct. 1 și 2;

2. hotărârile arbitrale;

3. înscrisurile autentice, cu excepția actelor autentice notariale care constituie titluri executorii potrivit legii;

4. titlurile de credit sau alte înscrisuri cărora legea le recunoaște putere executorie.

Potrivit art. 627 nu se investesc cu formulă executorie:

1. hotărârile judecătorești date în primă instanță cu executare provizorie;

2. ordonanțele și încheierile pronunțate de instanță și declarate de lege executorii;

3. titlurile executorii europene pentru creanțe necontestate;

4. încheierile și procesele-verbale întocmite de executorii judecătorești care, potrivit legii, constituie titluri executorii;

5. actele autentice notariale care, potrivit legii, constituie titluri executorii.

Așadar, se poate lesne observa din textele de lege prezentate că noua legislație procesual civilă consacră regula investirii cu formulă executorie a tuturor hotărârilor judecătorești și a altor înscrisurilor și doar în mod excepțional sunt prevăzute situațiile când aceste nu urmează procedura investirii.

Tot noul Cod de procedură civilă prevede în detaliu și instanța competentă să dispună investirea cu formulă executorie. Potrivit art. 629 sunt competente a investi cu formulă executorie:

1. pentru hotărârile judecătorești executorii, prima instanță;

2. pentru hotărârile arbitrale, tribunalul în circumscripția căruia a avut loc arbitrajul;

3. pentru înscrisurile autentificate de un notar public, altele decât cele care potrivit legii constituie titluri executorii, judecătoria în a cărei circumscripție funcționează notarul public;

4. pentru înscrisurile autentificate de autoritățile diplomatice sau consulare române în străinătate, tribunalul locului unde urmează a se face executarea;

5. pentru titlurile de credit sau alte înscrisuri cărora legea le recunoaște putere executorie, judecătoria de la locul plății.

Dacă se refuză emiterea titlului executoriu de către alte organe competente potrivit legii și dacă legea specială nu prevede